

Universitat Rovira i Virgili

Investidura com a doctor honoris causa
del senyor Miguel A. Torres Riera

Sessió acadèmica extraordinària,
21 d'octubre de 2016

Investidura com a doctor honoris causa
del senyor Miguel A. Torres Riera

Sessió acadèmica extraordinària,
21 d'octubre de 2016

Universitat Rovira i Virgili
Tarragona

Discurs d'investidura: © 2016 by Miguel A. Torres Riera

Fotografia: Ramon Torrens

Imprès per Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA

Dipòsit Legal: T. 1632-2016

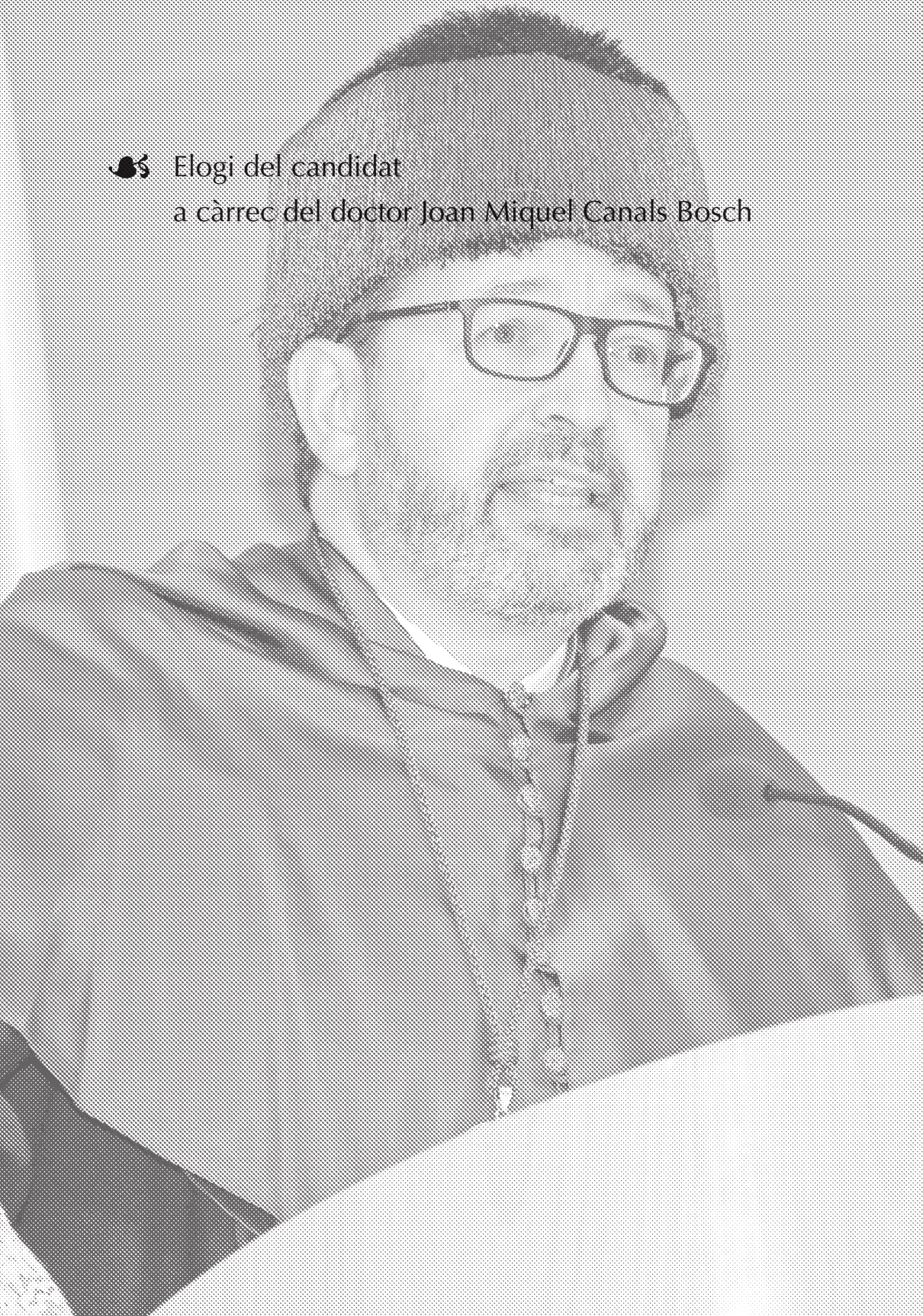
Índex

Elogi del candidat	7
a càrrec del doctor JOAN MIQUEL CANALS BOSCH	
Discurs d'investidura	13
pronunciat pel senyor MIGUEL A. TORRES RIERA	
Paraules de benvinguda	29
pronunciades pel doctor JOSEP ANTON FERRÉ VIDAL	
Rector Magfc. de la Universitat	

Elogi del candidat

a càrrec del doctor Joan Miquel Canals Bosch

Rector Magnífic,
Benvolgut Sr. Miguel Agustín Torres Riera,
Il·lustres autoritats acadèmiques, antics degans de la Facultat d'Enologia,
Amigues i amics de la comunitat universitària, *students from the
Wintour program*,

Companyes i companys vinguts d'altres indrets per aquest acte,
Senyores, senyors,

L'acte que avui celebrem, més enllà de la solemnitat en que es desenvolupa, és un reconeixement a la trajectòria personal i professional d'un dels empresaris de referència mundial en el món de la vitivinicultura, el Sr. Miguel Agustín Torres Riera, president de Bodegas Torres. A la Universitat Rovira i Virgili aquesta és la primera proposta d'honoris causa de la Facultat d'Enologia centrada en l'activitat empresarial, amb una obra que compleix amb escreix els mèrits que es demanen per aquestes ocasions.

A continuació desgranaré les raons per les quals des de la Facultat d'Enologia –permetin que parli en nom dels meus companys– ens han engrescat a proposar el Sr. Torres com a candidat al nomenament de doctor honoris causa.

En primer lloc, la celebració del 25è aniversari de la Universitat Rovira i Virgili en aquest curs 2016-2017. Des de la Facultat d'Enologia hem proposat, com no podia ser d'una altra manera, un vi (escumós) commemoratiu, que tastaran a la sortida d'aquest acte. No obstant això, la nostra màxima aportació a la societat és la formació de persones i aportar coneixement a la societat, que tot plegat esdevé riquesa, que en el cas del vi implica el territori, ja que com es poden imaginar les vinyes no són deslocalitzables!. Però darrere d'aquesta imatge icònica hi ha tot un món: milers de llocs de treball, d'hectàrees de paisatge, estructura social, sostenibilitat. Podem dir sense por a equivocar-nos que potser és de les activitats en què indústria i artesanía es combinen millor. Avui, reconèixer la tasca de l'empresa del sector vitivinícola emblemàtica al nostre país nomenant el seu president com a doctor honoris causa, en el marc d'aquesta efemèride, ratifica una mica més aquest fet.

A continuació, voldria mencionar la relació entre l'empresa que presideix el doctorand i la nostra universitat. La prova que la formació rebuda pels estudiants té el nivell exigible és la capacitat d'inserció laboral dels graduats. Per un responsable acadèmic, veure que a l'equip d'empreses com la vostra hi ha aquesta quantitat d'estudiants nostres des de la direcció general, la direcció tècnica fins a qualsevol departament on calgui tenir coneixements d'enologia i viticultura, dóna sentit als esforços que hi esmercem i, en general, justifica l'existència i l'especialització. Per nosaltres, avui Torres és un *partner* segur, que participa en tots els programes que els proposem, ens obre les portes sempre i amb generositat.

Però sobretot voldria glossar la figura del candidat que proposem. Serà una tasca feixuga a causa de la ingent quantitat coses que ha realitzat en la seva vida.

La seva principal dedicació ha estat forjar una empresa multinacional amb un criteri totalment diferent del que es tenia a Espanya en els anys setanta, en què el comerç del vi estava regit per la variable preu, com indicava el candidat en la seva visionària publicació *Vino espanyol, un futuro incierto*. Mentre, a Torres la qualitat, la recerca, la innovació i el màrqueting han estat sempre la seva senyera, sens dubte claus per assolir les fites actuals. Prova d'això és l'ADN que té l'empresa, m'atreveria a dir un reflex de la persona que investim avui. Es resumeix en nou punts clau que posen en primer lloc les persones que col·laboren amb ell i a continuació l'ecologia, el comerç just, la responsabilitat social, la innovació, la internacionalització, el màrqueting, la família i també la gran família del vi.

El Sr. Miguel A. Torres va estudiar Enologia a Dijon abans d'incorporar-se a l'empresa familiar com a quarta generació. Arran de la seva incorporació com a director tècnic l'any 1963, impulsa la divisió de vins de l'empresa, per mitjà de la compra de vinyar i la introducció de noves varietats, que s'anirien convertint en els vins que avui coneixem i són reconeguts arreu del món, Mas La Plana, Coronas, Gran Coronas, Milmanda... La seva activitat el porta a Xile, on estableix una empresa filial l'any 1979. La família, gràcies a la seva germana Marimar, s'estableix també a Califòrnia, al comptat de Sonoma, clima ideal per a varietats de cicle curt com chardonnay i pinot, però també la catalana varietat parellada! Per glossar l'esperit curiós del candidat i la seva inquietud, el 1983 dedica un any sabàtic a Montpeller per millorar els seus coneixements en viticultura, de la mà de professors com el Dr. Boubals o el Dr. Champagnol.

L'any 1991 s'incorpora com a president i conseller delegat de l'empresa, i continua una activitat empresarial d'internacionalització i creixement. Fruit de la seva tasca obté reconeixements que esmentaré sense l'ànim de ser exhaustiu:

El 1996 li fou concedida la Clau d'Or de Barcelona, en reconeixement a la seva trajectòria empresarial. El mateix any el Govern xilè li atorgà l'Orde Bernardo O'Higgins en el grau de gran oficial.

El 1999 Bodegas Miguel Torres és premiada pels lectors de la revista americana *Wine Spectator* com el celler més important d'Espanya.

El 2002 es nomenat decantador de l'any per la prestigiosa revista del món del vi. Aquesta mateixa revista el 2007 l'escull com a viticultor més influent.

L'any 2012 rep la Creu de l'Orde del Lleó de Finlàndia en reconeixement a la seva tasca de promoció de les relacions culturals i comercials amb el país nòrdic.

L'any següent és reconegut amb la Placa d'Or del Mèrit Agrari, Pesquer i Alimentari per l'Estat espanyol.

A més, el Sr. Torres és una persona que ha tingut una gran activitat en favor del sector vitivinícola català. Va participar en el Sindicat d'Exportadors de Vins de Vilafranca del Penedès, el 1977 impulsà la creació de la Unió Vinícola del Penedès, que la va presidir, i el 2010 es va integrar en l'Associació Vinícola Catalana de la qual fou el primer president fins al 2014.

En l'empresa, junt amb un gran elaborador de la Borgonya, Robert Drouhin, va crear el 1991 una associació de grans empreses familiars, "Primum Familiae Vini", amb la filosofia de desenvolupar estratègies davant del repte de la gestió d'empreses familiars, compartir coneixements per la millora de la qualitat, el respecte pel medi ambient i difondre els beneficis del consum moderat de vi.

Per acabar aquest elogi voldria aprofundir en la inquietud del candidat pel desenvolupament social del territori i el coneixement. Vull destacar dos llibres que considero avançats pel seu temps, un *La vinya i els vins*, un compendi d'enologia i viticultura de 199 pàgines, i especialment el llibre *El vino español, un incierto futuro*, en què es fa una diagnosi de manual del sector vitivinícola espanyol i es donen les bases del que després ha estat l'èxit del vi espanyol.

L'activitat del candidat per al coneixement i desenvolupament de la tecnologia ha estat lligada a l'impuls de diversos certàmens com ara l'actualit-

zació que es va fer de la tradicional Fira del Vi que se celebrava cada deu anys a Vilafranca del Penedès (1943, 1953, 1963). El 1973, ja sota la seva influència, es van potenciar les conferències tècniques i a partir del 1983 fou un dels impulsors de la FIRAVI, una fira bianual del sector que es va seguir celebrant fins al 1991 amb certàmens tècnics de primer nivell als quals va poder assistir.

Les darreres activitats d'aquest tipus que el Sr. Torres ha impulsat han estat l'EcosostenibleWine, una jornada vitivinícola bianual de reflexió focalitzada en el medi ambient que enguany celebra la cinquena edició. L'altra fita en què el candidat està implicat són les Jornades Ambientals, que se celebren a la Universitat de Barcelona, i s'hi discuteixen les problemàtiques del canvi climàtic i les possibles solucions.

Rector Magnífic, en la mesura que m'ha estat possible he exposat els mèrits del Sr. Miguel A. Torres. Penso haver incidit prou en la seva vàlua perquè amb la vostra autoritat li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. En conseqüència, us demano que us digneu nomenar doctor honoris causa el Sr. Miquel A. Torres Riera i d'aquesta manera incorporar-lo al Claustre de la nostra universitat.

Moltes gràcies.

Discurs d'investidura

pronunciat pel senyor Miguel A. Torres Riera

LA VITICULTURA (I EL SEU FUTUR) EN L'ANTROPOCENI

Rector Magnífic, digníssimes autoritats, estimats col·legues, senyores i senyors,

Desitjo expressar el meu agraïment sincer al Rector Magnífic de la Universitat Rovira i Virgili, Dr. Josep Anton Ferré; al president del Consell Social, Sr. Joan Pedrerol; al secretari general, Dr. Esteve Bosch, així com també al Consell de Govern per haver-me atorgat aquest immerescut honor de ser investit doctor honoris causa. El meu agraïment també al professor Joan Miquel Canals per la seva paciència en la preparació d'aquest text i al professor Oriol Amat.

Tanmateix, veient la llista dels il·lustres científics i autoritats que m'han precedit en aquest doctorat, em va semblar que la Universitat era massa generosa amb la meua persona. I això, per mi, és molt important, atesa la rellevància d'aquesta universitat i que aquest any, que justament celebra el 25è aniversari, ja figura al rànquing mundial de Xangai entre les millors 400 universitats del món.

A títol empresarial, la nostra casa sempre ha tingut una excel·lent relació amb la Universitat. Molts endèlegs sortits de la Universitat han vingut a treballar a casa, un antic director general meu, en Raül Bobet, era professor a la Rovira Virgili i, el més important, el meu fill va estudiar un any Enologia i Viticultura també en aquesta universitat. Finalment, aquests darrers anys, hem pogut arribar a una interessant col·laboració entre l'ESCAVI (l'Escola de Negocis del Vi de Vilafranca) i la Universitat Rovira i Virgili.

La veritat és que ha estat un repte molt gran preparar aquestes línies, ja que m'ha impressionat molt el nivell dels antics honoris causa d'aquesta universitat. Sembla que sóc el primer empresari que té l'honor de rebre aquesta distinció, i això encara m'ha fet més difícil aquesta tasca.

L'any 2011 el gran científic rus Vadim Ivànovitx Utkin va presentar el seu desenvolupament de mètodes matemàtics per a la descripció dels sis-

temes d'estructura variable i el control amb mode de lliscament... El 2012 el Dr. Philip Douglas Jones parlava de les seves aportacions a la ciència del canvi climàtic i a l'estudi de l'escalfament global. Era, segons la revista *Times*, un dels 50 científics més importants del món, i de fet va ser Premi Nobel. El 2013 Jean-Paul Malrieu presentava uns treballs pioners amb la metodologia de la química quàntica. També el 2013 Federico Mayor Zaragoza, que no necessita presentació. El 2015, Paul Preston el gran historiador i reputat hispanista, etc.

* * *

La química sempre va ser una ciència que va merèixer el meu interès i, de fet, a l'hora de triar estudis universitaris el 1959 em vaig decidir per estudiar Químiques a la Universitat Central de Barcelona. Però, pocs anys després, al segon any de carrera, el meu pare ja em va plantejar la possibilitat d'anar a França a estudiar Enologia, ja que, en aquells anys, els estudis vinícoles de nivell universitari no existien a Espanya.

Però també he de dir que se'm feia molt atractiu poder marxar de casa, poder marxar de l'Espanya dels anys seixanta i anar a França, concretament a Dijon.

Van ser dos anys molt interessants a la Borgonya que em van permetre descobrir el meu amor pel vi i començar a somiar, ja des de llavors, amb la possibilitat de fer grans vins a casa nostra.

En tornar a casa, el primer que vaig fer va ser preguntar al meu pare si encara teníem alguna vinya. Jo sabia que ell havia venut la finca familiar de Sant Pere Molanta poc abans de començar la guerra. Però també sabia que quedaven 2 o 3 hectàrees veïnes de la finca principal. El problema és que el meu pare no recordava on eren ni vam poder trobar l'escriptura de propietat. Afortunadament, el vell boter de casa recordava perfectament l'emplaçament d'aquelles terres i amb una mica de sort es vam poder recuperar.

Allà vaig plantar la primera col·lecció de varietats franceses, alemanyes i fins i tot italianes per tal d'estudiar la possibilitat d'adaptar-les al nostre país. Recordo també que uns anys després, quan ja teníem la primera collita gairebé a punt, va venir a l'agost una pedregada que ho va destrossar tot. Vam haver d'esperar un any més, però allò va servir per confirmar que varietats com el cabernet sauvignon podien ser molt interessants al Penedès. Comptàvem també amb l'experiència de Jean Leon,

que, ja des de començaments de la dècada, havia plantat cabernet a la seva finca de Torrelavit.

Poc després, el pare va estar d'acord a adquirir la finca de Mas La Plana, a 3 km de Vilafranca i, a l'hivern següent ja vam plantar les primeres hectàrees de cabernet sauvignon.

Era un canvi important en una empresa que havia començat al segle XIX en el negoci del vi a doll i que ara s'orientava clarament cap a l'elaboració de grans vins, els quals han estat sempre vinculats a la terra.

Mentrestant, des de finals dels anys seixanta, ja havíem començat a elaborar el parellada en bocois a Pontons, per tal que les nits fredes de la muntanya mantinguessin controlades les temperatures del most que bullia; després, en tines d'acer inoxidable i a temperatura controlada a Pacs. El resultat va ser espectacular i el Viña Sol fou reconegut com el primer vi blanc d'Espanya fresc i aromàtic.

També en els vins negres tractàrem de millorar la qualitat de les carinyenes i els ulls de llebre del país, procurant una reducció de la producció per hectàrea i introduint l'ús de bótes noves de roure.

En un altre ordre d'idees, entrats ja els anys setanta, a Espanya es fa palesa la fi del règim del general Franco. Per als qui havíem nascut i viscut amb aquest règim, se'ns feia difícil imaginar què vindria després. Recordo que vaig consultar Josep Subirats, en aquells moments assessor econòmic de l'empresa, que havia ajudat molt el pare, què podia jo llegir sobre el socialisme i la seva evolució històrica, ja que els meus coneixements eren totalment inexistents. Em va recomanar que llegís la col·lecció completa de l'anglès GDH Cole, que vaig trobar interessantíssima i, poc després, em vaig atrevir també a llegir el *Manifest comunista* de Karl Max (1848) i la seva clàssica obra *El capital*, entre d'altres.

Crec que aquelles lectures, i altres de posteriors, em van permetre entendre la importància de comptar amb treballadors compromesos, i com de necessari era aconseguir la seva participació i la seva il·lusió per l'esdevenir de l'empresa. També vaig comprendre que era important tractar de millorar, cada any, el seu nivell de vida.

Vaig dedicar-me també a escriure llibres sobre el vi. El primer, *Viñas y vinos*, el 1977, que després es va traduir a diversos idiomes i que encara avui es pot trobar en alguna llibreria. Però també *El vino español: un incierto futuro*, que d'alguna manera tenia molt present les idees de Karl Max aplicades al món vitivinícola i feia palesa la necessitat de fer canvis

a les estructures europees per fer front a l'embranchida dels vins del Nou Món.

Van venir altres llibres després, fruit de la col·laboració del meu gran amic Mauricio Wiesenthal, amb qui, fins i tot, vam tenir l'atreviment de fer una revista de vins...

El 1979 la revista francesa *Gault Millau* organitzà el tast de vins més important de l'època... i la gran sorpresa va ser que el nostre Mas La Plana es va classificar davant del famosíssim Château Latour!

Uns anys després, el 1982, vaig tornar a la universitat, en aquest cas a Montpeller, per fer-hi un any sabàtic. Si a Dijon vaig aprendre a estimar el vi, a Montpeller vaig aprendre a estimar la viticultura. Com deia el meu professor F. Champagnol, "il faut raisonner la viticulture". Va ser extraordinari: cap a final de curs, preparant els exàmens, tenia la impressió que ja entenia els delicats mecanismes biològics que fan possible la vida de la vinya.

Aquells estudis em van permetre, després a casa, amb l'ajuda inestimable dels nostres col·laboradors, anar desenvolupant un projecte vitícola important a Catalunya, fins a arribar a les 1.800 hectàrees de què disposem avui en dia, i també ajudar a millorar les produccions dels gairebé 900 viticultors catalans que treballen amb nosaltres.

Però també em van permetre confirmar l'encert de la nostra arribada a Xile l'any 1979. Quan el meu pare va comprar el primer fundo a Curicó, vam estar de sort que un gran amic meu, Alejandro Parot, em va acompanyar a través del país i ens va ajudar en els primers passos. Recordo que per aquells anys jo acostumava a dir que el Valle Central de Xile era "el paradís de la viticultura".

L'any 1991, després d'una llarga malaltia, va morir el meu pare. Si bé jo havia participat en les activitats comercials de l'empresa i viatjava freqüentment per tot el món, alimentava la il·lusió de fer canvis en la direcció de l'empresa. Tenia un calaix on anaven a parar aquelles idees o projectes que el pare no considerava adients. No tenia coneixements de *management* ni de finances. Però, gràcies al professor Esteve Canals i a diversos cursos a la Universitat IMD de Lausana, vaig poder adquirir un nivell adient. Vam començar una etapa d'expansió internacional adquirint participacions a diverses empreses distribuïdores a diversos països i, fins i tot, creàrem empresa pròpia a Xina, a Suècia, etc. En aquelles èpoques ja comptàvem també amb un consell assessor extraordinari entre professors universitaris i empresaris

(Josep M. Anzizu, José J. Pintó, Mariano Puig, Ignacio Ferrero, Javier Cano) que, al llarg dels anys, han estat de gran ajuda.

En el decurs de les dècades següents, fins a arribar l'any 2000, el repte que teníem era molt clar: arribar a elaborar vins al més alt nivell de qualitat, que poguessin competir amb els millors d'Espanya i dels altres grans països vinícoles del món. Era certament un repte molt important perquè no teníem aquí una tradició d'elaborar vins d'aquest tipus. És cert que el meu pare havia aconseguit, amb el seu esperit comercial i la seva capacitat de treball i simpatia extraordinària, situar els nostres vins a més de cent països del món. Doncs bé, aquell repte, treballant, estudiant i amb grans esforços, el vam poder portar a terme. Sobretot, gràcies també als directores de l'empresa i al gran equip humà que llavors ja era d'unes 1.000 persones (avui som 1.300 arreu del món). També la meva esposa, al llarg dels anys, ha fet possible la meva dedicació a l'empresa; a més d'aixecar el mercat alemany, ha educat els fills amb una atenció extraordinària. Cal dir també que amb els meus germans sempre hi ha hagut una gran entesa i sempre ens hem posat d'acord. I també amb els fills, Miguel (director general) i Mireia (directora d'R+D+I, Jean Leon i Torres Priorat).

* * *

Però va arribar el segle XXI, i ja es començava a parlar de l'escalfament del planeta. De tant en tant els diaris, alguna revista científica, etc. en feien algun esment.

Per si de cas, vam començar a adquirir terres a les regions més fredes del nord de Catalunya, a alçades de gairebé 1.000 m. Nosaltres, en l'àmbit vitícola, sí que és cert que notàvem un cert avançament de les collites, però no hi donàvem gaire importància. El més greu era que les varietats negres maduraven aviat pel que feia als sucres però, en canvi, per als polifenols, la maduració es feia esperar. (Per això cada vegada, sobretot els vins negres, tenen més grau.)

L'any 2007 vaig veure la pel·lícula d'Al Gore *An Inconvenient Truth* (*Una veritat incòmoda*) qui em va impactar moltíssim. Vaig entendre que el nostre futur estava en risc i el canvi climàtic podia tenir unes conseqüències terribles per a la viticultura de tot el món. Els reptes anteriors els havíem pogut superar, però ara ens trobàvem, i encara ens trobem, davant d'un repte d'unes dimensions molt superiors.

Vaig començar a llegir llibres relacionats amb el tema. El primer va ser *La historia del clima de la Tierra* (paleoclimatologia), del professor Antón Uriarte, amb el qual hem tingut després diverses reunions i sempre ha sigut una gran ajuda per entendre la transcendència d'aquests temes. Després vaig seguir llegint fins a arribar a uns 35 llibres, i en cada un anava trobant idees interessants. Vam agafar també el costum amb el Sr. Josep Amadó, el nostre director de temes mediambientals, de convidar periòdicament a casa professors i especialistes perquè ens parlessin d'aquests temes. De vegades eren defensors del canvi climàtic, però també a vegades vam convidar algun "negacionista" per tal de poder discutir també les seves posicions des del nostre punt de vista.

Segurament amb unes altres estructures polítiques i econòmiques al planeta no hauríem arribat al grau d'escalfament que tenim ja avui, però deixarem els comentaris sobre aquest tema per al final d'aquesta presentació.

És cert que la Terra, al llarg dels 4.500 milions d'anys d'història, ha tingut períodes més càlids que l'actual i períodes més freds. De fet, les diferències no són pas tan grans. Segons James Lovelock, la diferència entre les temperatures mitjanes de l'era preindustrial i les de les èpoques glacials seria de només 5 graus. I la diferència entre el moment actual i els moments més càlids de la història del planeta seria també d'uns 4 o 5 graus.

La paleoclimatologia és una ciència fascinant, sobretot si es pensa que la terra segueix sent pràcticament la mateixa i l'únic que ha canviat és el temps. Nosaltres ara som aquí, però som un accident. La nostra espècie humana, l'*Homo sapiens*, segurament s'extingirà algun dia; possiblement molt abans que el sol arribi al seu final, potser d'aquí 4 o 5 mil milions d'anys. Sabem avui que aquests canvis climàtics que s'han produït al llarg de la història poden ser explicats gràcies als cicles de Milankovic, que tenen a veure amb l'el·lipse de la Terra al voltant del Sol, amb la inclinació de l'eix de la Terra, i també amb les taques solars, el desplaçament dels continents i les erupcions volcàniques, etc. Però també sabem que des de fa 12.000 anys, en acabar l'última glaciació, amb l'arribada del període holocè, hem tingut un període de clima estable que ha fet possible el desenvolupament extraordinari de la nostra espècie.

Si analitzem només els darrers 500 milions d'anys d'història, amb l'arribada del cambrià, veiem com la vida vegetal i animal arriba a un grau de desenvolupament molt important. Passem de ser unicel·lulars a organismes eucariotes molt més complexos. Apareixen a la Terra els animals superiors i

arbres, plantes i vegetals de grans dimensions gràcies a la lignina que forma part de l'escorça dels troncs.

La temperatura mitjana actual a la Terra és d'uns 15°C i, en aquests últims 500 milions d'anys, hi ha hagut diverses glaciacions, però en general les temperatures han sigut superiors a les actuals. Fa 65 milions d'anys, en la catàstrofe K-T (cretaci terciari), possiblement un meteorit gegant es va estavellar contra la Terra i va originar un gran refredament a causa de l'efecte dels aerosols.

Molt després, fa només 20.000 anys, va tenir lloc el moment de màxim fred i glaç de l'última glaciació, un instant en la història del planeta. Llavors bona part del que és actualment els Estats Units i tot Canadà van quedar coberts per una capa de gel. Europa, de la seva banda va quedar coberta fins gairebé el sud de França. A la vora de Marsella hi ha unes coves, que es poden visitar, en les quals es poden apreciar pintures rupestres de fa tan sols 20.000 anys en què apareixen pingüins.

Mentrestant, al final del plistocè, concretament al paleolític inferior, ja apareixen els primers *Homo erectus*, fa aproximadament un milió d'anys. Molt després, al paleolític mitjà, apareix primer l'home de Neanderthal i després l'*Homo sapiens*. Ambdues espècies van coincidir amb l'última glaciació i van sofrir-ne les terribles conseqüències.

Els últims 12.000 anys de la Terra se'ls denomina l'època de l'holocè. Al llarg d'aquests anys, les temperatures han sigut més estables, si bé és cert que en els segles XIII i XIV va tenir lloc el període càlid medieval. En aquella època a Anglaterra es van arribar a plantar vinyes. De fet, en l'actualitat i des de ja fa anys, a Anglaterra tornen a plantar-se vinyes. Tota la zona dels voltants d'Islàndia, que estava envoltada d'un llit de gel, es va desgelar i, així, els vikings van poder arribar fins al Canadà.

A aquest període càlid el va seguir la petita edat de gel, entre els segles XVII, XVIII i meitat del XIX. No va ser una glaciació, però sí que les temperatures van baixar considerablement: cada any es gelava el riu Tàmesi, a Londres, a l'hivern, també el riu Sena, a París, etc. Tenim també molta informació perquè la viticultura ja estava present en bona part d'Europa.

Es pot dir que, al llarg de la història del planeta, els canvis de temperatura han sigut provocats per raons naturals, la majoria plenament explicables avui en dia. I aquests canvis –en general– eren molt més lents: per exemple, l'última pujada de les temperatures, fa 55 milions d'anys, al paleocè eocè, va trigar 20.000 anys i va ser de 6°C. Però en aquests últims segles ha tingut

lloc l'efecte d'hivernacle, que ja no té cap relació amb causes naturals. Alguns gasos de tipus antropogènic, sobretot el CO_2 , però també l'òxid nítric, els HFC i el metà, s'han anat incrementant i han anat causant, amb aquest efecte d'hivernacle, una pujada de les temperatures: els raigs solars d'ona curta arriben a la Terra, on, si no troben gel o sorra (efecte albedo), es transformen en radiacions d'ona llarga. Normalment aquestes radiacions d'ona llarga després s'escapen cap a la troposfera i així ha sigut al llarg de milers d'anys. Però aquests gasos d'efecte d'hivernacle (GEH) actuen frenant considerablement l'ascens d'aquestes radiacions d'ona llarga que, per un efecte de rebot, tornen a baixar a la superfície de la Terra. És exactament el funcionament que tenen els hivernacles agrícoles.

L'Institut de la Champagne, per exemple, des del 1860 ha elaborat un gràfic en el qual mostra com creixen en paral·lel les temperatures mitjanes i les dosis de CO_2 a l'atmosfera. El contingut de CO_2 a l'atmosfera al segle XIX era de tan sols 278 parts per milió. En l'actualitat ja hem superat les 400 parts per milió. Però el perill és que aquesta dosi de CO_2 arribi fins a les 500 parts per milió o fins i tot més aquest segle. Si això passés, hi hauria un gran perill que tornéssim a èpoques tan antigues com el pliocè, quan les temperatures eren 5 graus superiors.

Una altra causa de l'augment de les temperatures és la desforestació. Els arbres, a través de la fotosíntesi, tenen una clara funció d'equilibri per mantenir el carboni a la Terra. La tala dels boscos no solament fa impossible aquesta fotosíntesi, sinó que, a més a més, la fusta que es podreix fermenta i produeix CO_2 , que anirà també a l'atmosfera. Malgrat que s'ha frenat una mica el procés, segons la FAO, el 2015 encara es van perdre 33.000 km^2 de superfície forestal. D'altra banda, els habitants del planeta han crescut considerablement: des de 1.000 milions l'any 1700 fins als 7.000 milions de l'actualitat.

El balanç actual és certament pessimista. La majoria de superfície de l'Àrtic pràcticament a l'estiu s'ha fos, i les companyies marítimes ja planegen les rutes que pròximament podran realitzar. També les empreses mineres i les petrolieres estudien la possibilitat d'explotar els rics recursos del subsòl àrtic. Els gels de l'Àrtic, en fondre's, no provoquen un augment del nivell del mar, ja que és un gel que està sobre l'aigua, però les temperatures a la zona han pujat més de 3°C des d'una base de 1951-1980, fins als anys 2011-2015.

No és així el cas de l'Antàrtida, ja que la major part del gel està situat sobre la superfície rocosa del continent. El 85% del gel del planeta és allà,

i sempre ha sigut la reserva de gel del món al llarg de milions d'anys. El gruix de la capa de gel a l'Antàrtida és de gairebé 3 km. És cert que també hi ha gel a Groenlàndia (aproximadament un 10% del total) i als glaciers, malgrat que van disminuint (entre un 3% i un 4% del gel total). Doncs bé, en fondre's el gel dels glaciers i de l'Antàrtida, fa pujar el nivell del mar. Els efectes ja són prou coneguts, però el pitjor encara ha d'arribar i el nivell de les aigües –a finals de segle– podria pujar 50 cm.

Per valorar exactament l'impacte del canvi climàtic des de fa anys es va crear l'Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Es tracta de 2.500 especialistes del clima, els millors de tot el món, que almenys cada quatre anys redacten un informe per a les Nacions Unides. Els seus últims treballs són realment alarmants i confirmen que l'augment de les temperatures és antropogènic, és a dir, que som els homes els qui estem provocant aquest nou període càlid.

Podrem revertir aquest procés?

És cert que en els nostres dies ja hi ha nacions i institucions que han fet progressos importants per reduir aquests GEH. A Alemanya, per exemple, seguint el disseny del professor Hermann Scheer, l'energia fotovoltaica s'ha estès de manera considerable, és líder mundial, i un 11% del total es genera amb instal·lacions domèstiques.

A Espanya, desgraciadament, aquests últims anys, en suprimir-se les subvencions a les renovables, són molt pocs els casos de residències que es produeixin la pròpia electricitat. A més a més, la burocràcia exigida per autoritzar les instal·lacions és molt feixuga i la connexió final depèn de les mateixes companyies elèctriques.

Malgrat tot, Espanya segueix sent un país important quant a la producció d'energia eòlica, que representa gairebé un 20% del total de l'electricitat produïda al país.

Hi ha algunes altres energies alternatives, com la geotèrmica, però, desgraciadament, també a Espanya és pràcticament inexistent davant la falta de voluntat política per a l'ús en general de les energies renovables.

De totes maneres, el problema fonamental per afrontar el canvi climàtic són les estructures econòmiques existents. Hem passat d'un capitalisme social, que va tenir lloc sobretot després de la Segona Guerra Mundial, el

1959, quan a Bad Godesberg el Partit Socialdemòcrata Alemany abandonà el marxisme i va permetre l'arribada de la societat de consum als països occidentals, a un capitalisme molt diferent. Primer, als anys setanta, amb l'eliminació del patró or i, després, amb la presidència als anys vuitanta de Ronald Reagan als Estats Units i de Margaret Thatcher a Anglaterra, el capitalisme va fer un gir molt important. Es va iniciar un procés per liberalitzar poderosament les estructures, es va autoritzar als bancs l'emissió dels seus propis productes monetaris, etc., i, el més important, es va desenvolupar una cultura, que s'ha estès fins i tot a moltes universitats i escoles de negocis, de la importància del benefici per damunt de tot. Des de llavors, les decisions a les empreses, en general, es prenen només en funció del benefici i, sobretot si estan en borsa, del benefici a curt termini. Aquest nou capitalisme ens ha portat també a la pèrdua dels drets dels treballadors en molts països. A Catalunya, el 2016, per exemple, un 13% dels treballadors està en situació de pobresa!

Però aquestes noves estructures econòmiques han tingut també un impacte molt fort en la política. És ben sabut avui en dia que els lobbys econòmics tenen una gran transcendència i que influencien considerablement les decisions dels governs. Només així s'explica, per exemple, les dificultats que han trobat les energies renovables en molts països. Aquests lobbys s'estenen també, com és prou conegut en el cas dels Estats Units, entre altres, a la defensa de les armes, de la mineria del carbó i de la indústria del petroli, la qual arriba a aconseguir, fins i tot avui en dia, subvencions d'aproximadament 500 bilions de dòlars a l'any en tot el món, mentre que les renovables escassament obtenen entre un 5% i un 10% d'aquest total, etc. Això suposa que un 13% de les emissions de CO₂ del món estan subvencionades!

Per això és tan difícil aconseguir legislació i aconseguir idees polítiques per evitar un canvi climàtic de conseqüències greus per a la Terra.

Amb un mínim compliment fiscal, l'existència dels paradisos fiscals, la disparitat enorme entre els sous de l'alta direcció i els treballadors de base..., i un model de desenvolupament econòmic fonamentat en la preeminència del sector financer sobre les àrees productives, aquest nou capitalisme fa possible que fins i tot es pugui produir la paradoxa que els fons dels plans de pensions dels treballadors s'inverteixin en empreses que després l'únic que busquen és la rendibilitat màxima per sobre de qualsevol criteri ecològic o per sobre, fins i tot, dels drets dels treballadors i de la gent en general.

Fa pocs mesos *La Vanguardia* publicava com els accionistes de la petrolífera Exxon Mobil es negaven majoritàriament a implementar qualsevol canvi en la política de l'empresa que permetés mitigar els efectes del canvi climàtic.

Es podrà equilibrar el planeta?

És cert que, tal com diu James Lovelock en la seva teoria de Gaia, el planeta Terra ha fet sempre el possible per aconseguir el màxim de vida a la Terra. De fet, Gaia segueix fent un gran treball, ja que la meitat del CO_2 que emetem continua sent retintut a la Terra, bé al mar o a la vegetació. En el cas de la vegetació, això és així gràcies a la fotosíntesi. Pel que fa al mar, hi ha diversos factors determinants: el fitoplàncton i les algues, que també fan fotosíntesi, i també el zooplàncton, particularment petits animals anomenats foraminífers, que són com petits cargols microscòpics, que reben en les closques l'aigua de pluja que té CO_2 dissolt i arribarà a produir carbonats. En morir aquests animals van al fons del mar i fan milions de gigatonnes de sediments. Però l'oceà també està fent una gran tasca en l'absorció de la calor i de CO_2 , encara que això provoca com a conseqüència l'acidificació dels oceans, fet que pot arribar a afectar tant el fitoplàncton com el zooplàncton. S'estima que cap a l'any 2050 podria haver-hi un canvi de tendència en el comportament dels oceans i –com a conseqüència– una pujada important de l'efecte d'hivernacle i de les temperatures.

És cert que a títol particular es poden i s'han de fer esforços. Per exemple, a la nostra empresa en els últims vuit anys hem invertit uns 10 milions d'euros sobretot en energies renovables, en biomassa i en investigació. Avui dia, al nostre principal celler de Pacs ja ens produïm un 25% de l'electricitat amb plaques fotovoltaïques i amb la biomassa. Hem plantat 35 ha de bosc. Tenim uns 50 vehicles híbrids o elèctrics i estem investigant amb temes molt interessants com algues, que poden captar el CO_2 de la fermentació o la formació de carbonats a partir del CO_2 de manera accelerada. Reduïm cada any la nostra *carbon foot print* (petjada de carboni) per ampolla, internament però també pel que fa als nostres proveïdors de raïm, vidre, etc. Afortunadament, moltes altres empreses inverteixen en renovables.

Però no existeix a la societat un convenciment general de la urgència de canviar l'estil de vida. Recorden vostès que algun polític espanyol parlés del canvi climàtic a les darreres eleccions? Per tant, si les estructures eco-

nòmiques i el model de capitalisme actual tenen una influència enorme en la política, serà molt difícil aquest canvi cap a les renovables i cap a una societat molt menys dependent dels combustibles fòssils.

A més de la contaminació creada pels transports aeris o les indústries, etc., tenim avui dia més de 1.000 milions de vehicles que es desplacen per la Terra... Quan serà possible transformar-los en cotxes elèctrics que contaminen mínimament?

D'altra banda, Jeremy Rifkin, a la *Tercera Revolució Industrial* denuncia com es traslladen a la societat els costos indirectes de la producció, i que qualsevol combustible hauria d'incloure els costos de la contaminació de l'aire i de les aigües.

Joseph Stiglitz, Premi Nobel d'Economia, ja escrivia fa uns anys també que els propietaris de les empreses d'energia posen en risc el nostre planeta per millorar extraordinàriament els seus beneficis.

Stephan Faris, fa tres anys, feia palès a *Forecast*, que les conseqüències del canvi climàtic més greus ja s'estan veient avui amb les emigracions, les noves malalties i les desaparicions dels glaciars.

Encara és més dràstic Lester R. Brown a *World on the Edge: Threats to our future now are not armed aggression but rather climate change, population growth, water shortages, poverty, rising food prices... but fuel and armament industries want to maintain the status quo*".

Jeffrey D. Sacks, el 2010, escrivia que ens estem acostant perillosament al desastre i, si no trobem un lideratge global, aprendrem la lliçó de la manera més dura possible.

Però potser el que m'ha causat més preocupació són les declaracions, no fa gaire, de James Green, el director d'exploració planetària de la NASA, que diu el següent: "El clima canvia i pot destruir la vida: si no aprenem a emigrar a altres planetes ens extingirem."

Hi ha també alguna esperança. L'acord firmat a París l'any passat és un pas molt important cap a aquest conveni mundial per a la reducció de les emissions. No fa gaire també els Estats Units, Mèxic i el Canadà han acordat reduir les seves emissions en un 50% l'any 2030. I fa poques setmanes la Xina i els Estats Units han ratificat l'acord de París.

També l'AIE (Agència Internacional de l'Energia) constata, fa poc, que vivim una cascada d'anuncis d'empreses i de fons d'inversió que es deslliguen de les inversions relacionades amb les energies fòssils. I en canvi creixen els anomenats *bons verds*.

Possiblement, si les companyies petrolieres invertissin també en energies renovables i, sobretot, en la investigació, aprofitant els seus enormes recursos financers, aquesta tendència podria variar. També Mark Jacobson, director del programa Atmosfera i Energia de la Universitat d'Stanford, declarava a *El Mundo* fa uns mesos: "Es pot arribar a fer la transformació energètica del món l'any 2050 sense necessitat d'utilitzar fons fòssils o nuclears i sense l'augment de plantes hidroelèctriques."

A Espanya es podrien crear 182.000 llocs de treball a la construcció i operació de les instal·lacions d'energies netes i s'evitarien els milers de morts prematures que tenim cada any per afectacions derivades de la contaminació de l'aire.

L'informe Stern, ja fa molts anys, recomanava la inversió en R+D per evitar un escalfament global catastròfic. Les noves tecnologies podrien aconseguir parar aquestes emissions de GEH: la captura i emmagatzematge del CO₂ (CAC), la formació accelerada de carbonats de calci i magnesi partint del CO₂ generat a les plantes tèrmiques o altres, les algues del tipus cianobacteris, cloròfits (algues verdes) i diatomees (entre altres), la plantació intensiva de boscos, etc. De fet, segurament moltes solucions podrien venir de la indústria química i de les universitats, com la Rovira i Virgili, molt orientades cap a aquests estudis. Així, doncs, cap al futur, l'arribada de l'energia de fusió podria ser la solució definitiva a tots aquests problemes.

No es pot oblidar, tampoc, amb el vessant positiu en el qual m'agradaria acabar aquesta presentació, la importància dels impostos sobre els combustibles fòssils en forma de gravàmens ambientals similars als que ja existeixen a Dinamarca o a Holanda, tal com ja suggeria fa temps Thomas L. Friedman.

L'*Homo sapiens*, al llarg dels darrers mil·lennis, ha demostrat que pot fer front a les pitjors circumstàncies per tal de salvar la seva espècie. I si el capitalisme va ser capaç de corregir el seu rumb al segle XIX estic segur que també ara haurà d'escoltar totes aquestes veus que criden perquè es produeixi aquest cop de timó que ens porti de nou a un capitalisme social, que tingui en compte les classes més desfavorides, el tercer món, els immigrants i, sobretot, que s'orienti cap a un món basat en energies renovables i en un consum residual d'energies fòssils. Aquestes són les recomanacions d'autors com Thomas Piketty (*Capital in the XXIth*), Christian Felber (*La economía del bien común*) o Naomi Klein (*Esto lo cambia todo: El capitalismo contra el clima*).

Jo no voldria pas, tal com recomanava James Green, de la NASA, que ens preparem per anar a viure a Mart. No voldria creure que els meus successors hauran d'anar-hi a plantar la vinya i abandonar aquest bell planeta que, segurament, encara som a temps de salvar.

Paraules de benvinguda

pronunciades pel Dr. Josep Anton Ferré Vidal,
Rector Magnífic de la Universitat

Benvolgut Sr. Miguel Torres,
Sr. President del Consell Social,
Sr. Secretari general de la URV,
Dr. Joan Miquel Canals, degà de la Facultat d'Enologia de la URV i padrí
del doctorand,
Senyores i senyors claustrals,
Rectors Arola i Grau,
Distingides autoritats,
Membres de la comunitat universitària de la URV,
Senyores i senyors,

És tot un honor i un privilegi donar la benvinguda al nostre claustre al Sr. Miguel Torres, i ho faig amb molt de gust, tant a títol personal com en nom del tots els membres de la Universitat.

Com saben, l'acte d'investidura d'un doctorat honoris causa és el de màxima solemnitat per a la comunitat universitària en el qual s'integren al nostre claustre persones que s'han distingit per la seva activitat en benefici de les arts, la cultura, les ciències o la societat en general. Per a aquest acte reservem també la litúrgia que ens evoca el paper cabdal que, des de fa segles, té la institució universitària en la societat, per al desenvolupament de la qual preserva i fa avançar el coneixement.

És a partir d'aquest reconeixement que la Universitat també es defineix, ja que les persones que s'hi han integrat en un acte solemne com el d'avui expressen al món quins són els nostres referents d'acompliment acadèmic, artístic, cultural o en el servei a la societat. La seva incorporació al Claustre ens aporta, doncs, honor i també reconeixement. És per això que, per a orgull nostre, presideixen l'entrada a la Universitat.

El professor Joan Miquel Canals, en la seva *laudatio*, ha posat de manifest tots els mèrits que fan mereixedor el Sr. Miguel Torres de la màxima distinció acadèmica que atorga la Universitat i que hem pogut apreciar en la *magistralis lectio* amb la qual ens ha obsequiat.

La distinció del doctorat honoris causa vol emfatitzar valors de la nostra universitat i en aquesta ocasió n'hi ha molts que es personifiquen en el Sr. Torres.

És un referent d'un dels sectors productius destacats de Catalunya i actual responsable d'una de les empreses, Cellers Torres, que amb gairebé 150 anys d'història, ha contribuït al desenvolupament del nostre país creant ocupació, valor afegit i riquesa per al territori. A més, ho ha fet incorporant altres principis a la seva actuació que ara es troben en l'avantguarda de la nova economia, però que han estat valors del nostre nou doctor des de fa molts anys; em refereixo a conceptes com la qualitat, l'emprenedoria, la internacionalització, la innovació i la sostenibilitat.

Efectivament, Miguel Torres ha tingut una brillant carrera professional com a enòleg al capdavant d'una de les empreses del nostre país que més han reeixit i que hores d'ara s'ha convertit en un referent mundial i un orgull de la nostra societat. Del Penedès al món. De Vilafranca al Lloar (Priorat) o a Labastida (La Rioja), i fins i tot a Curicó (Xile) o a Califòrnia.

Llicenciat en Ciències Químiques per la Universitat de Barcelona, es va especialitzar en enologia i viticultura i la seva contribució al desenvolupament del sector ha estat cabdal. Així, ha estat objecte de nombrosos reconeixements internacionals que li han fet destacar molts dels valors que els comentava. També ha esdevingut un referent mundial per a la investigació i l'anàlisi de l'afectació del canvi climàtic sobre el sector vitivinícola i la sostenibilitat. Crec que un resum d'aquesta visió del Sr. Torres, el podem trobar en un article d'enguany al *Journal of Wine Economics*, que es titula "Climate Change: Field Reports from Leading" i comparteix amb altres enòlegs acadèmics i professionals líders mundials. L'acaba dient: "De fet, som davant d'una cruïlla de camins sobre el nostre futur i el futur de les properes generacions. El model de la nostra economia mundial sembla triar massa sovint en termes de benefici a qualsevol cost.

Avui dia, molts de nosaltres actuem tenint en compte únicament aquesta generació actual, però realment hauríem de començar a actuar tenint en compte les generacions futures. Hem d'actuar com a individus, com a grups, com a països, però també com a empreses."

Tanmateix, en voldria destacar un altre aspecte: el nomenament del Sr. Torres no és el primer honoris de la nostra universitat a una persona no vinculada estrictament a l'acadèmia però sí que ho és a un empresari. Crec que aquest fet no és menor. Com saben, l'emprenedoria i la innovació s'han con-

vertit en un dels reptes del nostre país en el marc d'aquesta economia basada en el coneixement. Així, doncs, enfortir la col·laboració de la Universitat amb el teixit productiu és una necessitat per al desenvolupament econòmic i social i poder transformar en valor i ocupació el coneixement que proporcionem les universitats. Avui, aquest honoris també simbolitza això. Una tasca que la URV sempre ha tingut ben present i ha estat l'eix mestre del reconeixement com a Campus d'Excel·lència Internacional Catalunya Sud.

Per la URV, l'aposta per l'enologia fou central. Des de bon començament vam entendre que calia que participés en l'estratègia global de la Universitat, i per tant que es desenvolupés també en totes les seves missions, és a dir, la formació, la recerca i la transferència de coneixement i de tecnologia. Així, d'una banda, la Facultat d'Enologia sempre ha tingut l'objectiu de formar tècnics ben preparats i científics per produir vins d'alta qualitat. I, d'una altra, enteníem que també era la nostra responsabilitat potenciar el contacte amb el sector industrial per afavorir la transferència de tecnologia. En aquest sentit, entre altres actuacions, vam impulsar la creació del Parc Tecnològic del Vi (VITEC), a Falset. A més, la Facultat d'Enologia ha interpretat els canvis que s'anaven produint de manera que ha adequat la formació i la recerca als nous reptes socials i econòmics, i alhora s'ha interrelacionat amb altres àmbits del coneixement, com el turisme, la darrera bona mostra del qual és la posada en funcionament del màster Erasmus Mundus en Enoturisme, conjuntament amb Porto i Bordeus i coordinat per la nostra universitat. O també noves actuacions com la recent col·laboració signada amb The Wine Business School, situada a Vilafranca del Penedès.

Aquesta connexió entre formació d'excel·lència, solvència investigadora internacional i realitat social i econòmica de les comarques meridionals de Catalunya ha estat, doncs, l'eix bàsic del desenvolupament de la Universitat. Aquest conjunt de factors són els que ens valoren els rànquings internacionals en què la URV hi és present de forma destacada, ja que fa poc ha aparegut en l'exclusiu rànquing acadèmic mundial d'universitats, el rànquing de Xangai.

L'enologia ha estat una de les arrels que ha lligat la URV amb el territori, sobretot gràcies al contacte permanent amb el sector empresarial. Això ens ha aportat molt de coneixement i ha ajudat a refermar el nostre model d'universitat. Aquests estudis d'enologia i viticultura de ben segur que ens han fet diferenciar com a universitat, però en realitat els vam crear perquè ja ens interpretàvem diferents en aquell moment.

El que posem de manifest, doncs, en aquest acte d'avui, just a l'inici de la celebració dels 25 anys de la URV, és el nostre compromís amb la societat, és a dir, amb la generació de valor per les persones, per a les empreses i per a les ciutats i territoris.

Per tant, celebrem l'entrada al nostre Claustre d'un referent no només del que som com a Universitat sinó del que volem ser.

Avui, Sr. Miguel Torres, amb el màxim reconeixement dels vostres mèrits, adquiriu el compromís de ser ambaixador de la Universitat Rovira i Virgili, que de ben segur realitzareu amb afecte.

Gràcies per acceptar la nostra distinció, que més que honorar la vostra persona ens honora a nosaltres mateixos; la vostra incorporació al Claustre prestigia la Universitat Rovira i Virgili i ens obliga a treballar per ser dignes d'aquest prestigi.

Rebeu l'enhorabona més cordial, en nom propi i en el de tota la comunitat universitària, que des d'avui és també la vostra.

Moltes gràcies.

Josep Anton Ferré

Juan Pedrol

UNIVERSITAT

ROVIRA I VIRGILI